

Donderdag 21 oktober 1915 – ochtendeditie

Voor Antwerpen gezonken vaartuigen.

De minister van buitenlandse zaken brengt ter kennis van belanghebbenden, dat de Duitse overheid te Antwerpen de volgende bekendmaking heeft doen afkondigen:

“Verscheidene in de Schelde voor de rede van Antwerpen, alsook hogerop van deze rede reeds gezonken vaartuigen, waarvan de namen en de eigenaars onbekend zijn, moeten zo haast mogelijk vlot gemaakt worden.

Met betrekking tot het bericht van de 4^e juli 1890 van de Belgische minister, wordt de onbekende eigenaars verzocht zich voor het vlot brengen van hun vaartuigen aan te bieden bij het Kaiserliche Strom- und Hafengebäudeamt Antwerpen, in het gebouw van het loodswezen tot 21 dezer.

Na dit tijdstip worden de gezonken vaartuigen verkocht.”

Bij S. Gouda Quint te Arnhem is verschenen: “De oorlog in België”, verspreide opstellen van prof. mr. A.A.H. Struycken, een verzameling van artikelen uit “Van onzen Tijd”.

Aan het eerste hoofdstuk: De oorlog en het volkenrecht, ontleen wij het volgende over de rechtsonzekerheid in verband met de Franse en Duitse opvattingen.

“Eenheid te brengen in het oorlogsrecht was mede het doel der beide vredesconferenties. In menig opzicht slaagde men daarin niet bij gemis aan overeenstemming; meermaals ook werd dat gemis verborgen onder vage en dubbelzinnige bepalingen, voor velerlei toepassing vatbaar. Toch zou het tot stand gekomen “Reglement

betreffende de wetten en gebruiken van de oorlog te land”, 56 artikelen inhoudende, meer rechtszekerheid kunnen bieden, dan voordien in het volkenrecht was te vinden, indien het in alle staten aan de troepen als leidraad ware opgelegd, en de officieren, oud en jong, in die zin waren opgevoed. Nu de oorlog is uitgebroken voor een en ander geschied is, is het doel der vredesconferenties ook in dit opzicht gemist. Engeland en Frankrijk vaardigden reglementen uit in overeenstemming met het Haagse reglement, Oostenrijk en Duitsland blijkbaar nog niet¹. De opvoeding der officieren volgens de nieuwe beginselen is bovendien nog ternauwernood begonnen, zodat is te vrezen, daar het volkenrecht voor een groot deel op het beginsel der wederkerigheid is gebouwd, dat waarschijnlijk geen der strijdende machten zich naar het Haagse reglement zal richten. Wat er daarom van het oorlogsrecht in deze oorlog zal worden, kan niemand zeggen. Misverstand, wantrouwen, wederkerige verwijten van rechtsverkrachting, gevolgd door bittere represailles, zullen de plaats innemen van de rechtseenheid, waaraan sinds lange jaren met zoveel ijver is gewerkt.

Wie dus de krijgsverrichtingen der troepen zal beoordelen naar de regels der Haagse conferentie heeft volkenrechtelijk gelijk, maar legt aan de troepen een maatstaf aan, waaraan zij niet zullen beantwoorden. De nationale instructies moet men kennen, de stemming ook, waarin de officieren krijgskundig zijn opgevoed. En in beide opzichten gaan de staten ver uiteen. Een vergelijkende beschouwing tussen de Franse en de Duitse opvattingen in verband

---

¹ Ook bij ons miste men tot nu toe een formeel besluit, waarin het Haagse Reglement als legerreglement werd ingevoerd. De instructie der officieren schijnt intussen gewoonlijk te geschieden aan de hand van de werken van jhr. J.C.C. den Beer Portugael, in het laatste waarvan met de besluiten der vredesconferenties geheel is rekening gehouden.

met de regels van het Haagse reglement, levert daarvan het bewijs. In Frankrijk werd in het jaar 1900 het Haagse reglement als legerinstructie ingevoerd; in het vorige jaar werd het, met andere regels van oorlogsrecht tot één wetboek samengevoegd, onder directie van de generale staf uitgegeven met toelichtingen van luitenant Jacomet en een voorrede van Louis Renault, onder de titel “Les lois de la guerre continentale”². In Duitsland werd in het jaar 1902 door de generale staf uitgegeven een soort leerboek voor oorlogsrecht, onder de titel “Kriegsbrauch im Landkriege”, bestemd om aan de officieren van de inzichten van de staf te doen blijken. Van het Haagse reglement wordt daarin wel melding gemaakt, zonder dat nochtans het karakter van bindend legerreglement eraan wordt toegekend³.”

Een bestudering van het Duitse witboek in België leidt schrijver tot de volgende slotsom:

“Reeds meermaals is erop gewezen, dat men in deze oorlog van Duitse zijde blijkbaar het inzicht en het kritisch oordeel van de neutralen, die men van het goed recht der Duitse zaak wil overtuigen, niet hoog acht. Het Duitse witboek is daarvan opnieuw een

---

² Zekerheid, dat Frankrijk zich aan deze regels in deze oorlog zal houden, bestaat niet. Duidelijk wordt vooropgesteld: “L’observation par l’armée Française des règles est implicitement subordonnée à la condition de la réciprocité de la part des belligérants adverses; car, si la France s’impose certaines limites dans ses moyens d’action contre ses adversaires éventuels, c’est naturellement à la condition que ceux-ci s’imposeront les mêmes restrictions”. Aan de “autorité supérieure” alleen wordt de beslissing voorbehouden, of en in hoever de gedragingen der tegenpartij afwijking van het reglement rechtvaardigen.

³ Ook van Duitse zijde is hierop reeds herhaaldelijk de aandacht gevestigd.

voorbeeld. Wil men inderdaad de neutralen ervan overtuigen, dat terecht met zo grote gestrengheid tegen de burgerbevolking in België is opgetreden, dan zal heel wat deugdelijker bewijsmateriaal moeten worden voortgezet dan daarin is vervat. Men wil gaarne over wat is gebeurd van beide zijden worden ingelicht, zijn oordeel niet alleen bouwen op de Belgische, Franse en Engelse rapporten, waarin licht overdrijvingen kunnen schuilen; maar dat men dan ook van Duitse zijde met bewijsmateriaal zou komen, dat de toets der kritiek kan doorstaan, en inderdaad bewijst, wat men ermee wil bewijzen en niet veeleer het tegendeel.”

De terugtocht der veertien (KVdW)

Brussel, 11 oktober.

Indien ik er de tijd toe had, dan schreef ik deze “correspondentie” in hexameters. En indien ik er de kennis toe bezat, dan zouden die hexameters gesteld zijn in het Grieks. Eén en ander gebeurt echter in deze krant niet dan bij uiterste zeldzaamheid, en er bestaat, behalve dat gebrek aan tijd en kunde, geen voldoende reden, dan dat daar nu verandering in gebracht zou worden. Zodat ge het zult moeten doen met, niet eens heel mooi, Nederlands proza.

En nochtans, welk een onderwerp! Welke “zangstof”, zoals Bilderdijk zou hebben gezegd. Welk gegeven tot ontrolling van brede periodes, in de trage statigheid der lange dactylen en de kernachtige bonkigheid der stevige spondeëën! Pracht en epiek, van een blijde levensgezonde epiek, die in de nijldige vernielingsepiek aan deze tijd afwisseling kon brengen, zoals in Ilias en Aeneas het verhaal van spelen de bloedige heldhaftigheid der gevechten met heldere stralen beglanzen komt! ...

“Zing dan, o Muze, de strijd en de vliegende wapnen van dezen,

Die, uit de kaatsende hand en de galm van hun stem, het luchtruim
Vullen met vreugd en 't bewondrend gegons van degenen, die
toezien ...”

Maar laat ik hier mijn zanglust voor een ogenblik beteugelen: het past, mijn ode van een verklarende argumentering vooraf te doen gaan. Al weet gij reeds bij benadering, en omdat ik er u vroeger al over verteld heb, waar het om gaat: het balspel dat al de buitenwijken van Brussel voor het oog van de argeloze wandelaars onveilig is gaan maken, maar niet te minder één der allerschoonste volksvermaken is die men zien kan; de “pelote”, die ons uit het land van Charleroi is overgewaaid en die thans in de hoofdstad door duizenden wordt gespeeld; het levendige bedrijf der “Petite Reine Blanche”, gelijk de geestdriftige Maurice des Ombiaux het kleine, harde, witleren balletje noemt, waar hij een ganse roman aan gewijd heeft, en die thans heerst in het land van Brabant met al haar wel heel lichte en -wufte gratie (vliegt zij niet van de ene naar de andere?), maar tevens met een gezag dat zijn oppermacht juist aan zulke beminnelijke goedgeefsheid dankt, die geen onderscheid maakt dan voor de knapsten.

Overall ziet men, in de rustige straten der voorsteden, over het plaveisel getekend met witte verf, het trapezium, waar zich de vlugge en lenige “livreur” in beweegt, en waar de lange rechthoek aansluit, waar de andere spelers een vluchtige bal in zijn hoge en sierlijken boog opvangen en terugkaatsen. Iedere zondag, en zelfs in de week, worden daar wedstrijden gehouden, en ik heb gezien dat men er, voor het gemak der spelers, een deel van het voetpad voor opbrak. En onder deze spelers zijn er, die zich in korte tijd tot beroemdheid wisten op te heffen, zodat dezer dagen een deel van Brussel met echte verslagenheid het nieuws ontving, dat de befaamde Brébart iets in zijn lichaam verstuikt had.

Elke zondag dus, en ook 's maandags in de middaguren, ziet men de mannen, de “ploeg”, de “equipe” van Laken of Molenbeek optrekken tegen die van Anderlecht of Vorst, tenzij die van Kalevoet of Stokkel opkwamen tegen gene van Jette of Koekelberg. De eigenlijke stad, die van hun prestaties zo goed als in haar geheel verschoond blijft, ziet ze in losse gelederen voorbij wandelen: in alle nederigheid een corrida, die echter, evenals de stoet van pralerige stierenvechters, haar eigen, niet zo opzichtige, maar al zo lenige en zelfs fijne elegantie heeft.

Zonder heel veel tucht in hun aangeslotenheid, maar gezellig samen en zonder de minste oplettendheid voor elke andere straatwandelaar, lopen de manschappen lichtvoetig als Achilles en zonder acht voor welke mogelijke vermoeden ook (al zijn de afstanden lang!) naar het einddoel, dat hun, onbetwistbaar, de overwinning betekent. De meesten, de echten althans, die onder de omstandigheden zo goed als beroepsspelers geworden zijn - welk ander beroep staat trouwens nog open? - dragen, evenals toreros het hunne, een ambtsuniform, dat onbewust op de herkomst wijst van het edele spel, dat de hoofdbezigheid van hun handen, hoofd en hart geworden is: de witte lijnwaden matrozenbroek, onderaan uittrechterend als een omgekeerde lelielk over witte strandschoenen, een wit los sporthemd met een lang, kleurig stropdasje onder het alledaags colbertje, dat straks ter zijde wordt gelegd; en alleen het hoofddekseel verschilt van dat der wereldberoemde “pelote”-kampioenen, die ons door de wereldtentoonstellingen werden geopenbaard: die kleine, pezige, gemsvlugge, die pikzwarte Basken met de vurige ogen, wie het spel als het ware dansen is, naar bepaalde ritmes, in een bepaald tempo, waar deze de kleine baret der geitenhoeders en muilfierdrijvers dragen, stellen onze Brusselse spelers het met de diep over het achterhoofd getrokken apachepet, die hun ook wel kranigheid bijzet,

maar dan toch een kranigheid van minder, en haast van verdacht allooi.

Zo trekt hun stoet de stad door. Aangekomen op het speelterrein, wordt hij doorgaans, bij elke zondag terugkomende en plechtige wedstrijd, door gezette en gezellige voorzitters en zelfs door stroefdeftige of opgeblazen joviale leden van de gemeenteraad ontvangen. Een plekje wordt gezocht; op veilige straatstenen voor het uitgetrokken en opgevouwen colbertje. De hemdsmouwen worden tot op hoogte van de puntige, schubbig rode elleboog opgerold. De rechterhand schoeit de obligate leren handschoen. Elk neemt, in de afgetekende speelruimte, al wippend en heupwiegend zijn plaats in. Een galm, die een vraag lijkt; een weergalm die instemmend antwoord is; het witte koninginnetje vliegt door de suizende lucht als een miniatuur meteootje. Het spel is begonnen; de nekken der toeschouwers spannen; de autoriteiten glimlachen fijntjes en ondoorgrondelijk; de hals der spelers zwelt, en

“Zing, zing hoog nu, o Muze, het spelen en vliegende veren,
Waar aan de heup, en de sprong van de voet, en de stoot van de
handschoen

Vinnig de bal ontschiet, hij, de witte, de zonnige en ronde, om
De andere handschoen te raken en weer dan ten eerste te keren” ...
Zo dan spelen zij, de hele namiddag door. En 's avonds als het pleit
voldongen is en de overwinnaar bekend, keren zij huiswaarts, de lang
nahijgende longen vol ijzige en hete lucht, het rode voorhoofd vol
zweetparels, de benen en armen vol gloeiende moeheid, en rechtop
de kraag van het alledaags maar bij de terugtocht nuttige colbertje ...

Zulke terugtocht heb ik gisteren, met echte esthetische aandoening,
bijgewoond. Het was zondag; heel de dag mooi weer, en de avond nu
vol rustige feestelijkheid. Vele burgergezinnen waren naar buiten of
naar het bos geweest, - voor het laatst misschien dit jaar. De tram

was dan ook bomvol; allemaal dankbare tevreden mensen, die elkaar tegenlachten. Maar hoe staken zij af, al deze klein voldane, gedrochtelijk gezonde burgertjes met hun vette vrouwen en witneuzige kinderen, bij de Veertienen, de wel wat gemene maar Apollonisch schone en van de overwinning glanzende Veertienen, die, onder de andere reizigers in de wagen en op voor- als achterbalkon verspreid, hun gezamenlijke ogen gericht hielden op hun aanvoerder, hun hoofd, de eigenlijke overwinnaar, die, zeer zedig, maar met een zalig glimlachende zelfbewustheid, zat naast zijn vrouw midden op de bank binnen, en die welgevallig zijn blikken liet grazen van makker op makker.

Kijk, ze stonden of zaten, de makkers, en aten (ze krakend tussen de schitterende witheid der tanden, ze pellend met stijve vingers) de winterse noten, die smaken naar suikerige olie. Loerend bezagen zij schuin en bewonderend hun zedige leider. – “Hebt ge gezien”, zo gingen hun vleugelige woorden in eerbied,” hebt ge gezien zijn wip en de zwaai van zijn arm bij het livreren?” – “Ja!” was het bevestigend antwoord; “zelfs met zijn blote pollepel! Want geen handschoen draagt hij: zijn hand lijkt zwart van de eelt!” Blij en met fierheid bezagen zij hem en bezagen elkaar. - Hem, den beheerser van het spel en de ploeg van de vlijtige helpers: kalm en bewust, en zijn hand in de hand van de glimmende vriendin, zat, en zijn borst ging omhoog en zijn borst ging omlaag ...

Zo, in de lichtende wagen die glansde van hun gezichten, na de namiddag van roemrijk spel, de gelukkige terugtocht van deze Veertienen, die, noten aan het eten, de leider al lovend, zagen de leider, en zagen zijn vrouw, die, samen gezeten, hand van de man in de hand van de vrouw, genoten hun bijval: waar geen enkele van hen de vrouw aan de meester benijdde ...

Maar ik bemerk dat ik, zowaar onbewust, toch hexameters heb zitten schrijven. Confuus smee ik uw vergiffenis af: ik heb het niet met opzet gedaan. Even onopzettelijk trouwens als mijn werkelijke bewondering voor deze balspelers ... die, ik geef het toe, aan het front prachtig figuur zouden hebben geslagen. Maar daar waarschijnlijk te laat zullen aan gedacht hebben, als het reeds verboden was, en zo goed als onmogelijk geworden, dat front nog te bereiken.

Donderdag 21 oktober 1915 – avondeditie

Een nieuwe Belgische orde.

Havre, 21 oktober. De Belgische regering heeft besloten een nieuwe orde voor krijgsverrichtingen, waarop de Belgische leeuw afgebeeld staat, in het leven te roepen.

Commission for relief in Belgium.

De heer Young, bestuurder hier ter stede van het werk van de Amerikaanse commissie voor hulp in België, heeft ons over dat werk enige inlichtingen verstrekt, waarvan het volgende onze lezers ongetwijfeld belang zal inboezemen.

Er is nu sedert de vestiging van de commissie bijna een jaar verlopen en in dat tijdsverloop hebben wij een miljoen ton voedingsmiddelen naar België gezonden of door onze bemiddeling naar België laten zenden. De commissie voor hulp is, zoals men weet, een onzijdig lichaam, onder het patronaat van de gezanten van Nederland, Amerika en Spanje bij de onderscheidene oorlogvoerende regeringen. Het personeel der commissie bestaat uit personen uit verscheidene onzijdige staten, waaronder een aantal Nederlanders

met ervaring op het gebied van handel en scheepvaart. Voorzitter is de heer Hoover, een Amerikaan van Nederlandse afkomst.

De commissie houdt zich bezig met het aankopen in het buitenland van voedingsmiddelen, die zich beperken tot hetgeen strikt noodzakelijk is om in het levensonderhoud in België en Noord-Frankrijk te voorzien. De verschillende regeringen hebben artikelen hiervoor aangewezen, nl. tarwe, maïs, spek, erwten, bonen en rijst, en daar zijn kort geleden zuivelproducten, koffie, en zeep aan toegevoegd.

Deze artikelen worden in België en Noord-Frankrijk verstrekt door plaatselijke commissies in elke gemeente, die de voedingsmiddelen verkopen aan hen, die in staat zijn te betalen, en verder wordt er volgens een goed georganiseerd stelsel, voedsel verstrekt aan hen, die geen middelen hebben om hun voedsel te kopen.

Tengevolge van de werkloosheid, die er met de oorlog in België ontstaan is, zijn daar nu meer dan twee miljoen behoeftige mensen, die door deze organisatie aan voedsel geholpen worden.

Het geld, dat inkomt van hen, die wel iets voor de voedingsartikelen kunnen betalen, wordt aangewend ten bate van hen, die niets bezitten. Het brood wordt nu verhandeld tegen kostprijs. De grote sommen geld, die er nodig zijn om de behoeftigen te helpen, d.w.z. ongeveer tien miljoen gulden per maand, ontvangt de commissie uit liefdadigheid en uit bijdragen uit Belgische en Franse instellingen.

Bij deze ondersteuning van de behoeftigen heeft het Nederlandse volk zijn schone edelmoedigheid getoond. De Nederlandse regering en de spoorwegmaatschappijen hebben het vrij vervoer per spoor, het kosteloze gebruik van de telegraaf toegestaan. Het Rotterdamse gemeentebestuur heeft door het vrije gebruik toe te staan van de

havenspoorwegen en door vrijstelling van belasting te geven, gedurende het afgelopen jaar 125.000 gulden aan het werk bijgedragen. Dit geld betekent zoveel meer steun aan de behoeftigen in België. Voorts zouden de moeilijkheden in het scheepvaartverkeer op Rotterdam het onmogelijk gemaakt hebben de gehele hoeveelheid tarwe te zenden, die in België nodig was, zo niet de Nederlandse regering tijdelijk met 30.000 ton geholpen had.

De commissie heeft nooit een beroep gedaan op de openbare liefdadigheid in Nederland, daar zij voelt, dat het Nederlandse volk door het ondersteunen der Belgische vluchtelingen een zwaardere last voor België draagt, dan uitgedrukt wordt door de bijdragen van andere landen voor de behoeftigen in België.

De bijdragen van de liefdadige wereld buiten Belgische instellingen voor deze behoeftigen gaan thans een bedrag van 40 miljoen gulden te boven; maar de belasting, die het Nederlandse volk zichzelf opgelegd heeft in het ondersteunen van de vele vluchtelingen en in andere richtingen ten opzichte der Belgen, is per hoofd van de bevolking in Nederland zeker veel groter dan de bijdragen, die er door de commissie van andere onzijdige landen ontvangen zijn.

Een kwestie, die in Nederland enige discussie en wrijving heeft gewekt, is het feit, dat de commissie niet in staat is zich te lenen tot handelsbedrijf tussen Nederlandse en Belgische kooplieden in België, hoewel de commissie zelf zeer grote aankopen van materiaal gedaan heeft in Nederland ter verscheping naar België, tot een bedrag van 8 miljoen gulden. De reden waarom de commissie geen handelsverrichtingen onder haar patronaat kan nemen, ligt in het feit, dat de vergunning om door de blokkade heen voedingsmiddelen naar België te zenden berust op de bepaling van de oorlogvoerende mogendheden, dat deze voedingsartikelen direct door plaatselijke steuncomités aan de bevolking uitgekeerd moeten worden, en

daarom mag de commissie geen voedingsmiddelen of andere artikelen naar België verschepen, die aan iemand anders dan deze plaatselijke commissies geadresseerd zijn, die op hun beurt direct aan de bevolking moeten uitdelen.

Wat de commissie betreft, zij zou gaarne een uitbreiding zien van de handel tussen België en Nederland, daar het de taak der commissie ten opzichte van vele verzoeken uit België zou verlichten, maar het is niet binnen de bevoegdheid der commissie hier in enig opzicht wijziging in te brengen. De gehele leiding van het werk van de commissie berust op welwillende medewerking en niemand buiten de behoeftigen in België trekt er een cent voordeel van.

De handel der commissie heeft langzamerhand grote afmetingen aangenomen. De invoeren, die thans van de vastgestelde artikelen, welke de commissie naar België verscheept, gevraagd worden, gaan 140.000 ton voedingsmiddelen per maand te boven en daar de regeringen der oorlogvoerende staten bescherming verlenen aan de verschepingen van de commissie en daar deze ook van bepaalde tarieven geniet voor verzekering en bevrachting en verder van voordelige prijzen voor het vervoer op de Amerikaanse en de Argentijnse spoorwegen en van welwillende hulp over de gehele wereld, kan de commissie dat gedeelte van de voedingsartikelen, die bestemd zijn voor diegenen in België, welke kunnen betalen, beschikbaar stellen tegen prijzen, die niet hoger zijn dan in Nederland gevraagd worden. Zodat er als resultaat van de vrijwillige hulp en de verkregen maandelijks concessies, waartoe ook behoren, de grote faciliteiten door de Nederlandse regering verleend, maandelijks een aanzienlijke winst op de voeding der behoeftigen behaald wordt. Het bedrag van deze winst is niet elke maand even groot, maar overtreft thans één en een kwart miljoen per maand en, gelijk reeds gezegd, wordt deze gehele som ten bate der behoeftigen aangewend.

Onze eerste verschepping passeerde de 2e november 1914 de Nederlands-Belgische grens en sedert dat tijdstip tot 1 oktober 1915 (11 maanden) hebben wij naar België en Frankrijk de volgende hoeveelheden voedingsmiddelen gezonden (in tonnen van 1000 kilo).

Tarwe	438.685
Meel	156.743
Rijst	56.673
Erwten	8.374
Bonen	23.858
Maïs	99.392
Zout	6.816
Aardappelen	18.347
Vlees en spek	23.513
Kleren	2.713
Verschillende goederen	19.097
Totaal	854.211

De gehele waarde van deze artikelen bedraagt meer dan 144 miljoen gulden en de verscheppingen gedurende de komende winter zullen welhaast 40.000 ton per week bedragen, d.w.z. een waarde vertegenwoordigen van vijf tot zes miljoen gulden. Op het kantoor te

Rotterdam werken 50 mensen, voor het overgrote deel Nederlanders. Een vertegenwoordiger van een der grootste accountantsfirma's in de wereld oefent in het kantoor der commissie een voortdurend toezicht uit.

De werkende leden van de commissie hebben reden dagelijks hun erkentelijkheid uit te spreken tot de Nederlandse regering en in het bijzonder tot de ministers Loudon, Posthuma en Treub, evenals tot het Nederlandse volk voor de vriendelijke en edelmoedige wijze, waarop elk verzoek om faciliteiten en steun door hen en door de handel beantwoord is. Wat deze laatste betreft moet er nadrukkelijk op gewezen worden, dat de grote firma's in Rotterdam stelselmatig samengewerkt hebben om de vrachtprijzen te verminderen en het verzenden van de voedingsmiddelen der commissie op buitengewone wijze te vergemakkelijken.

De heer Young, de leider te Rotterdam van het werk der commissie, brengt voorts hulde aan mr. G. Nauta, vertegenwoordiger van de Nederlandse regering, voor de toegewijde wijze, waarop hij het werk der commissie te Rotterdam vergemakkelijkt heeft en voorts aan de heer Volkmaars, de inspecteur der invoerrechten en accijnzen, alhier.

De leden der commissie, zo zegt de heer Young tenslotte, hebben eveneens alle reden om dankbaar te zijn voor de tegemoetkoming, die hun in hun samengestelde taak betoond wordt door de vertegenwoordigers in Nederland van de regeringen van de strijd voerende naties.

De noodzakelijke aanwezigheid van een aanzienlijke staf van onzijdigen, die verspreid zijn over België en Noord-Frankrijk, betrokken bij het vervoer en de uitdeling der voedingsmiddelen, vormt op zichzelf reeds een eigenaardige toestand en al deze mannen roemen de vriendelijkheid en de tegemoetkoming van de

Duitse militaire overheid, die hen behulpzaam is bij hun werk. Geen natie, aldus de heer Young, kan meer dan een andere aanspraken op het welslagen der onderneming laten gelden en zij zal in de annalen der internationale liefdadigheid geboekt staan als een ongeëvenaard voorbeeld van hoge samenwerking.

Antwerpse kiekjes.

Een stoet (van onze correspondent Emanuel de Bom).

Antwerpen, 19 oktober.

Naar het leven geschilderd ...

Aan de zuidkant der stad, een mistige ochtend. Er hangt een mistroostigheid in de lucht, iets wat aan november, aan motregen doet denken, en aan het zielenoctaaf. Wie in een katholieke kerk zo'n dienst van vertedering en deemoedig rouwen, al was het maar in een verre jeugd, heeft meegedeeld, zal de huivering over zich voelen komen en de najaarsstemming, die ons voorbereidt onze doden te gedenken ...

Ik wacht op de tram van het Wilrijkse plein, die in de verre verte der Lozanastraat zichtbaar wordt. Het is stil op dit uur, de mannen zijn op hun werk – zij die hier zijn, en die nog werk hebben; de vrouwen wijden zich aan de huishoudelijke taak; de kinderen zijn naar school. Het is stil als in een stil provinciestadje ...

Daar treft mijn oor plotseling een ongewoon gerucht. Dof rommelen, op vaste maat, met zware stappen, alle ritmisch en zwaar en in-droef. Wat mag dat betekenen?

En uit een dwarsstraat komt, ginds ver, een stoet aangereden. Ik zie, stijf en stram, met hoekig bewegen op en neer, het gebaar van de

aanvoerder der trommelaars; dan de trommelaars zelf, even stijf en stram, en met gelijke beenbewegingen, op, neer, op, neer, allen één wachtwoord gehoorzaamend, geleid door een bevelend instrument, sterk, zwaar, vast, en met de onafwendbaarheid van het noodlot, voort marcherend.

Daarachter een zeer talrijke troep van krijgslieden, veldgrauw, somber, met panhelmen die in grauw laken verdoken zitten, alle met koppen vol harde, stroeve ernst, ook diep aandachtig bij de taak. Een hoofdman of luitenant gaat vooraf.

Dan volgt een lijkwagen, vol bloemen, vol bloemen – en ... ik zie, ik zie tussen de kransen de Belgische driekleur ... Ontroering ...

Het is een Belg die begraven wordt en aan wie de vreemde krijgslui de laatste eer brengen.

Een heerschap in vreemde grijze en mauve kledij, met een reusachtige grijze en mauve vilten hoed op – iets als een kerkdienaar uit de tijd van Jozef de Tweede, en inderdaad een kerkdienaar is hij – stapt mee, naast de traanogende familieleden: het zijn allen Belgen, ik erken het onmiddellijk, en al de anderen die nu volgen zijn Belgische burgers, vermoedelijk bekenden van de overledene, die het lijk naar Kielkerkhof vergezellen.

Ik oog de plechtige stoet na, die ongewone verschijning, die alleen in een tijd als deze kan gedroomd worden. Het is inderdaad ontzagwekkend, men komt diep onder de indruk. Zij tijgen me alle voorbij, en iedereen ontbloot het hoofd voor de dodenwagen, die een van onze dappere landslieden meedraagt.

Iemand uit het volk, een onbekende, treedt op me toe, en noemt me bij mijn naam. Hij zegt: “dit is een kapitein uit het Belgische leger, gewond bij Dendermonde ... (Hij noemde hem Van Neck, heb ik wel

onthouden) ... Hij is hier in de ambulance gestorven, en nu begraven wij hem, ik heb hem goed gekend ...”

“En die Duitse soldaten?” – “Het eresaluut van de vijand aan de gesneuvelde krijgsman die dapper zijn plicht deed ...”

De onbekende drukte mij de hand – de handdruk van een onbekende, die spontaan sympathiek tot u komt, is “a thing of beauty and a joy for ever” – en ging zich bij zijn bekenden in de stoet vervoegen.

Zij trokken weg, door de lange straat, in de richting van de dodenwijk. Ik oogde de stoet na, tot alles in de mistige verte wegwasemde.

Ik dacht: ja, dat is nu “der Krieg”. Mensen doden elkaar, zij hebben elkaar nooit gezien, zij haten elkaar geenszins, maar ze doden elkaar – en als een van beiden valt, begraaft de andere hem, met eerbewijzen ...

Ik zeg met de edele Antwerpse senator, mijn hooggeachte stadsgenoot, de heer Léon van Peborgh, die de dieren beschermt en een heel leven wijdde aan propaganda voor de vrede.

Weg met de oorlog!

Graanprijzen.

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

Een besluit van 9 oktober komt de maximumgraanprijzen, zoals zij op 24 september waren vastgesteld, weer veranderen. Zij zijn nu als volgt, alles per 100 kg.

Tarwe uit pakhuis of molen 35,15 F (38,90), rogge uit pakhuis of molen 25,50 F (onveranderd), zemelen uit de molen geleverd 22 F

(onveranderd), meel aan bakkers of verbruikers geleverd 45 F (46), brood aan verbruikers geleverd 0,41 F (0,42) per kilo. Deze prijzen zouden met 15 oktober ingaan.

In de praktijk doet deze verandering zich aldus gevoelen, dat wij voor 48 centiemen vroeger een brood van 1 kilo, nu van 1,200 kilo ontvangen.